

تبیین رابطه سرمایه اجتماعی پلیس و امنیت اجتماعی در شهر بندرعباس

تاریخ دریافت: 1396/11/08

تاریخ پذیرش: 1397/01/31

منصوره دسترنج،¹ محسن دیانت²

از صفحه 71 تا 90

چکیده

زمینه و هدف: پلیس به عنوان یکی از نهادهای عمومی از ارکان مهم هر حاکمیتی بوده و به مثابه یکی از خرده نظام‌های اجتماعی، ایجاد امنیت اجتماعی از وظایف اصلی آن است. تأمین امنیت به عوامل متعددی نیاز دارد که یکی از این عوامل سرمایه اجتماعی پلیس می‌باشد. این پژوهش با هدف تبیین رابطه بین سرمایه اجتماعی پلیس و امنیت اجتماعی در شهر بندرعباس انجام شده است.

روش‌شناسی: جامعه مورد مطالعه، کلیه افراد بالای 15 سال ساکن در شهر بندرعباس می‌باشد که از میان آنها، یک نمونه 250 نفری به صورت نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شدند. روش پژوهش در این مطالعه، پیمایش است. داده‌ها با استفاده از تکنیک پرسشنامه جمع‌آوری شده و اعتبار آن به روش صوری و پایایی آن به کمک آماره آلفای کرونباخ سنجیده شده است. پس از جمع‌آوری پرسشنامه‌ها، داده‌ها به وسیله نرم افزار آماری SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌ها: نتایج به دست آمده گویای آن است که میان سرمایه اجتماعی پلیس با امنیت اجتماعی رابطه معنادار آماری وجود دارد ($r=0/336$). همچنین میان ابعاد سه‌گانه سرمایه اجتماعی پلیس (اعتماد پلیس، مشارکت با پلیس، آگاهی از فعالیت‌های پلیس) و امنیت اجتماعی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. در تحلیل رگرسیون چند متغیره، به ترتیب بعد آگاهی از فعالیت‌های پلیس، مشارکت با پلیس، و اعتماد پلیس توانسته‌اند 18/6 درصد از تغییرهای متغیر وابسته را تبیین نمایند.

نتیجه‌گیری: با افزایش سرمایه اجتماعی پلیس در ابعاد سه‌گانه، احساس امنیت اجتماعی نیز افزایش پیدا می‌کند.

واژه‌های کلیدی: سرمایه اجتماعی پلیس، اعتماد پلیس، مشارکت با پلیس، آگاهی از فعالیت‌های پلیس، امنیت اجتماعی.

1- عضو هیئت علمی، گروه جامعه‌شناسی، دانشگاه پیام نور تهران، ایران (نویسنده مسئول) m_dastranj@pnu.ac.ir

2- عضو هیئت علمی گروه علوم سیاسی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

امروزه تمام عرصه‌های زندگی اجتماعی انسان متأثر از امنیت است. هیچ پدیده‌ای در زندگی اجتماعی وجود ندارد که امنیت در شکل‌گیری و یا نوسانات آن بی‌تأثیر باشد (صالحی، 1385: 39). امنیت اجتماعی از دو بُعد ذهنی و عینی برخوردار است؛ در بُعد عینی، امنیت اجتماعی به معنی عدم تهدید برای ارزش‌های کسب شده است و در بُعد ذهنی مشتمل بر نبود هراس از این که آن ارزش‌ها مورد حمله قرار گیرد (اونیل،¹ 2002). مفهوم امنیت اجتماعی برای اولین بار در سال 1993 توسط اندیشمندانی چون باری بوزان، ال ویور و لمیتر تحت عنوان مکتب کپنهاگ مطرح گردید. امنیت اجتماعی از نظر بوزان به حفظ ویژگی‌هایی اشاره دارد که بر اساس آن، افراد خود را به عنوان عضو یک گروه اجتماعی قلمداد می‌کنند، یا به عبارتی، با جنبه‌هایی از زندگی فرد ارتباط پیدا می‌کند که هویت گروهی او را شکل می‌دهند (بوزان و ویور،² 1998: 8). ویور امنیت اجتماعی را توانمندی جامعه برای مراقبت از خصوصیات و ویژگی‌های بنیادین خود در شرایط تغییر و تهدیدات عینی و احتمالی تعریف نموده و بر ارتباط نزدیک میان هویت جامعه و امنیت تأکید داشته و خاطر نشان می‌کند که جامعه، امنیت هویتی‌اش را می‌طلبد (نوبدینیا، 1382: 62).

پلیس به عنوان یکی از نهادهای عمومی، متولی اصلی تأمین یکی از مهم‌ترین نیازهای افراد جامعه یعنی امنیت است. تأمین امنیت به عوامل متعددی نیاز دارد که یکی از این عوامل می‌تواند میزان سرمایه اجتماعی پلیس باشد. صاحب‌نظران علوم اجتماعی، سازمان پلیس را نیازمند مبرم به برخورداری از سرمایه‌های اجتماعی می‌دانند.

نقش سرمایه اجتماعی در تأمین امنیت اجتماعی چه از جهت جلوگیری از بروز ناهنجاری‌ها و انواع جرایم اجتماعی و به تبع آن از جهت زمینه‌سازی مشارکت مثبت و فعال فرد در زندگی اجتماعی، اساساً از طریق تأثیرگذاری ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی در چگونگی رفتار افراد اعمال می‌شود (تقی‌لو، 1385: 249). بررسی وضعیت سرمایه اجتماعی پلیس از آنجا که گامی اساسی در شناخت نگرش شهروندان محسوب می‌شود، می‌تواند به برقراری یک ارتباط اقناعی با شهروندان کمک کند.

1- O'Neill

2- Buzan & Weaver

بیان مسأله

سرمایه اجتماعی از مسیر جامعه‌پذیری، کنترل اجتماعی، پیوستگی اجتماعی، هنجارمندی اجتماعی، فراهم‌سازی فرصت و نوعی دارایی، با نظم و امنیت اجتماعی پیوند پیدا می‌کند، و بر این مبناست که بسیاری از صاحب‌نظران معتقدند که جامعه امروز، فاقد سرمایه اجتماعی است و این دلیل عمده‌ای برای افزایش میزان ارتکاب به انحراف، بزهکاری و جرم است (غفاری، 1390). مفهوم سرمایه اجتماعی در حوزه سازمان‌ها به ویژه در حوزه پلیس با مفهوم پلیس جامعه‌محور یا پلیس مشارکت‌گرا ارتباط تنگاتنگی پیدا کرده است. با توجه به اهمیت سرمایه اجتماعی برای پلیس، واقعیت‌ها نشان می‌دهد که با وجود اقدامات اساسی نیروی انتظامی در طی سال‌های اخیر برای توسعه رویکرد جامعه‌محوری در جامعه، هنوز میزان مشارکت شهروندان با پلیس در نقطه مطلوب قرار ندارد. ضعف سرمایه اجتماعی پلیس یعنی ضعف آگاهی، اعتماد و تمایل مردم به مشارکت با پلیس می‌تواند اختلالاتی را برای نظم و امنیت عمومی ایجاد کند. این مقاله درصدد پاسخگویی به این سئوالات است که احساس امنیت اجتماعی شهروندان بندرعباس تا چه اندازه است؟ میزان سرمایه اجتماعی پلیس در ابعاد سه‌گانه آگاهی، اعتماد و مشارکت در چه وضعیتی قرار دارد؟ تأثیر شاخص‌های سرمایه اجتماعی پلیس (آگاهی، اعتماد و مشارکت) بر روی احساس امنیت اجتماعی چقدر است؟ بنابراین هدف اصلی پژوهش، سنجش میزان سرمایه اجتماعی پلیس و میزان امنیت اجتماعی شهروندان می‌باشد و این که آیا رابطه‌ای میان سرمایه اجتماعی پلیس و امنیت اجتماعی وجود دارد؟

پیشینه پژوهش

بیات (1389) در مطالعه‌ای به «تبیین رابطه بین سرمایه اجتماعی پلیس و امنیت عمومی (میزان بروز جرائم)» پرداخته است. روش مطالعه از نوع پیمایشی و واحد تحلیل فرد است که جامعه آماری آن تمام افراد بالای 18 ساکن شهر تهران‌اند. حجم نمونه 600 نفر بود که با توجه به دست نیافتن به برخی داده‌ها در فرایند جمع‌آوری اطلاعات به 587 نفر تقلیل یافت. نتایج حاصل از پژوهش حکایت از آن دارد که بین سرمایه اجتماعی پلیس با امنیت عمومی همبستگی 0/17 وجود دارد. مجرد کاهانی و نژاد

اکبری (1392) در پژوهشی به «بررسی رابطه سرمایه اجتماعی پلیس و امنیت اجتماعی» پرداخته‌اند. جامعه آماری پژوهش تمام افراد بالای 20 سال ساکن منطقه مشتاق شهر کرمان می‌باشند. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران 250 نفر انتخاب شده است. اطلاعات مورد نیاز از طریق ابزار پرسشنامه جمع‌آوری شده است. نتایج حاصل از پژوهش حاکی از آن است که بین سرمایه اجتماعی پلیس و امنیت اجتماعی همبستگی وجود دارد. حبیب‌زاده و سلطانی (1395) در مقاله‌ای به «بررسی عوامل مؤثر بر سرمایه اجتماعی پلیس» پرداخته‌اند. جامعه آماری این پژوهش را کلیه رانندگان شهر تهران تشکیل می‌دهند که تعداد 384 نفر بر اساس فرمول کوکران با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای توأم با تصادفی ساده انتخاب شدند. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که بین سرمایه اجتماعی و اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی و تعامل اجتماعی همبستگی معناداری وجود دارد.

مبانی نظری پژوهش

بورديو سرمایه اجتماعی را مجموعه منافع مادی یا معنوی می‌داند که به یک فرد یا گروه اجازه می‌دهد تا شبکه پایداری از روابط کم و بیش نهادینه شده بر اساس آشنایی و شناخت کامل را در اختیار داشته باشند (فیلد، 1386: 31). از نظر بورديو این شکل از سرمایه حاصل جمع منابع بالقوه و بالفعلی است که نتیجه مالکیت شبکه بادوامی از روابط نهادینه شده بین افراد و به عبارت ساده‌تر عضویت در یک گروه است (شارع‌پور، 1384). بورديو با عطف توجه به سرمایه اجتماعی و بنا به ریشه‌های نئومارکسیستی اندیشمندی خود، سرمایه اجتماعی را مبنای سایر انواع سرمایه‌ها دانسته و به تبع آن علاقمند به بررسی مکانیزم‌هایی است که در آن سرمایه اقتصادی با اشکال دیگر سرمایه برای ایجاد و بازتولید نابرابری ترکیب شده است از این منظر برای او هم سرمایه اجتماعی و هم سرمایه فرهنگی نشانگر تولید کار انباشته شده است که بایستی در عرصه اجتماعی مبادله گردند اگر چه حوزه عمل این دو از هم و از دیگر سرمایه‌ها مستقل هستند. بنابراین با تولید نابرابری، زمینه بروز و تجلی احساس ناامنی را در جامعه فراهم می‌نمایند (بورديو، 1384: 280).

رویکرد کلمن در مورد سرمایه اجتماعی بر اساس نظریه انتخاب عقلانی و مبتنی بر کارهای پیشین او در نظریه مبادله اجتماعی است (کینگ و والدگریو،¹ 2002: 5). از نظر کلمن، سرمایه اجتماعی نشان می‌دهد که چگونه ساختار اجتماعی یک گروه می‌تواند به عنوان منبعی برای افراد آن گروه عمل کند. وی اعتماد، اطلاعات، اختیار و تعهد در یک گروه را لازمه سرمایه اجتماعی می‌داند (شارع‌پور، 1384: 103). سرمایه اجتماعی هنگامی به وجود می‌آید که روابط میان افراد به شیوه‌ای دگرگون می‌شود که کنش را تسهیل می‌نماید. به این ترتیب او سرمایه اجتماعی را نه در خود افراد بلکه در روابط میان افراد می‌داند. بنابراین کلمن سرمایه اجتماعی را سرمایه و منابعی می‌داند که افراد و گروهها می‌توانند آن را از طریق پیوند با یکدیگر و با توجه به میزان و شدت ارتباط خود به دست آورند (کلمن، 1377: 467). کلمن در بررسی ویژگی‌های روابط اجتماعی که می‌تواند منابع سرمایه‌ای سودمندی برای افراد تشکیل دهند به شش مورد اشاره دارد. تعهدات و انتظارات، ظرفیت بالقوه اطلاعات، هنجارها و ضمانت‌های اجرایی، روابط اقتدار، سازمان‌های اجتماعی انطباق‌پذیر و سازمان‌های تعمدی (کارنر،² 2004: 38).

از نظر رابرت پاتنام منظور از سرمایه اجتماعی، وجوه گوناگون سازمان‌های اجتماعی نظیر اعتماد، هنجار و شبکه‌هاست که می‌توانند با ایجاد و تسهیل امکانات هماهنگ، کارایی جامعه را بهتر کنند (رابرت پاتنام، 1380: 251، پاتنام³، 1995: 54). رابرت پاتنام سرمایه اجتماعی را با مؤلفه‌های؛ شبکه‌های اجتماعی، درگیری مدنی، هویت مدنی، روابط متقابل، اعتماد در نظر می‌گیرد (کریسوتاکیس و گامارنیکو،⁴ 2004: 44).

در جمع‌بندی نظری بر اساس نظریات بوردیو، کلمن و پاتنام، می‌توان گفت در هر جامعه‌ای که سازمان‌ها (در این پژوهش پلیس) بتوانند با تبیین جایگاه و نقش خود و ارائه شناخت و آگاهی به افراد جامعه در آنها اعتماد به خود را ایجاد کنند، در اجرای مأموریت‌ها و اهداف خود می‌توانند از ظرفیت مشارکتی جامعه بهره‌مند شوند و این یعنی سرمایه اجتماعی که مأموریت‌های آن سازمان را تسهیل می‌کند.

1- Waldegrave King and

2- Karner

3- putnam

4- Krisotakis & Gamarnikow

با توجه به این که رهیافت سرمایه اجتماعی دیدگاه وسیع و بهتری را برای فهم عوامل جرم و تخلف ارائه می‌دهد، بدین جهت در تبیین تأثیر سرمایه اجتماعی پلیس بر امنیت اجتماعی باید بر منبعی از کنترل اجتماعی تأکید کرد. کنترل اجتماعی و پیوندهای اجتماعی از عناصر کلیدی سرمایه اجتماعی هستند. بر همین اساس در اینجا، نظریه کنترل اجتماعی، بی‌سازمانی اجتماعی و محرومیت نسبی بررسی می‌شوند.

نظریه پردازان کنترل اجتماعی معتقدند برای این که بتوان نظم اجتماعی را برقرار نگاه داشت، باید رفتارهای اجتماعی الگو شده‌ای را از طریق فراگرد اجتماعی شدن و به کمک نظارت اجتماعی به اعضای جامعه تلقین یا تحمیل کرد. طبق این نظریه، کنترل و نظارت اجتماعی می‌تواند یکی از عوامل مهم اجتماعی شدن و همنوایی با جامعه باشد (محسنی تبریزی، 1383: 90). از مهم‌ترین صاحب‌نظران مکتب کنترل اجتماعی، تراویس هیرشی است. وی معتقد است کجروی ناشی از ضعف یا گسستگی تعلق فرد به جامعه است و اجزای تعلق و وابستگی به جامعه عبارتند از: ارتباط با سایر افراد، پذیرش و مشارکت در نقش‌ها و فعالیت‌های اجتماعی که ارزش و نتایجی برای آینده دارد، اعتقاد به ارزش‌های اخلاقی، هنجارهای فرهنگی و امثال آن. وی می‌گوید: کیفیت هر کدام از موارد سه گانه فوق در هر مورد خاص می‌تواند موجد همنوایی و نیز علت ناهمنوایی و هنجارشکنی باشد (محسنی تبریزی، 1383: 89). به اعتقاد هیرشی بزهکاری زمانی اتفاق می‌افتد که قیود فرد نسبت به اجتماع ضعیف شود یا به کلی از بین برود. بنابراین پیدایش کجروی را معلول ضعف همبستگی در گروه‌ها و نهادهای اجتماعی و نیز تضعیف اعتقادات و باورهای موجود در جامعه می‌داند (مشکانی و مشکانی، 1381: 12). همچنین هیرشی معتقد است انسان‌ها به وسیله چهار عنصر زیر به هم پیوند می‌خورند: علاقه یا وابستگی، پابندی یا تعهد، درگیری و باورهای فرد به قواعد اخلاقی و اجتماعی (ستوده، 1382: 138). پس کنترل اجتماعی یکی از کارکردهای سرمایه اجتماعی پلیس در ارتباط با امنیت است، زیرا نیروی جمعی بیرونی را برای تحمیل نظم به وجود می‌آورد و این همان چیزی است که گروه‌ها را نسبت به تحمیل هنجارها و در نتیجه نسبت به افزایش سطوح کنترل توانا می‌سازد.

بر اساس نظریه بی‌سازمانی اجتماعی، جرم نتیجه کاهش همبستگی اجتماعی است. در این دیدگاه کاهش سرمایه اجتماعی فردی و سازمانی به تضعیف همبستگی محله‌ای

می‌انجامد و بی‌سازمانی اجتماعی را در جامعه گسترش می‌دهد و زمینه برای بروز جرایم مهیا می‌شود.

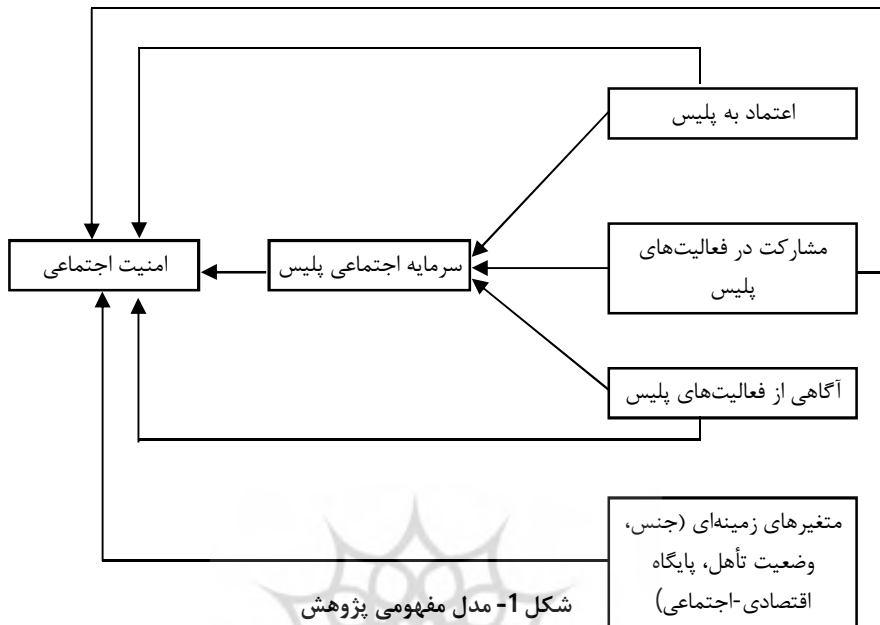
بر طبق دیدگاه محرومیت نسبی، نابرابری‌ها به این احساس می‌انجامد که ثروتمندان زیادی وجود دارند، اما برای بسیاری از مردم ثروت‌ها در دسترس نیست و زندگی در فقر را در پیش گرفته‌اند. در نتیجه، ناخشنودی زیاد، سرخوردگی، نومیدی به وجود می‌آید که احساس بی‌عدالتی، نارضایتی و بی‌اعتمادی را تولید می‌کند. سطح بالای بی‌اعتمادی در میان اعضای جامعه، انسجام کمتر را در آن جامعه در پی خواهد داشت.

با توجه به آنچه گفته شد سرمایه اجتماعی یکی از عوامل اساسی تأثیرگذار در کاهش جرم و در نتیجه افزایش امنیت اجتماعی است. از آنجایی که پلیس یک کنشگر جمعی است و کنشگران دارای سرمایه‌اند و سرمایه مجموعه‌ای از روابط است که به کنشگران قدرت می‌دهد پس کنشگران برای دستیابی به اهداف خود باید تأثیرگذار باشند. مهم‌ترین هدف پلیس به عنوان یک کنشگر جمعی، ایجاد امنیت اجتماعی است. بنابراین سرمایه اجتماعی پلیس می‌تواند قدرت اساسی برای پلیس در جهت تأثیرگذاری و دست یافتن به اهداف این کنشگر جمعی باشد.

سرمایه اجتماعی پلیس به دو صورت بر امنیت اجتماعی تأثیر می‌گذارد: یکی این که هر قدر اعتماد و آگاهی مردم نسبت به پلیس و فعالیت‌های آن بیشتر باشد، زمینه مشارکت آنها بالاتر می‌رود. دیگر این که هر قدر سرمایه اجتماعی پلیس نزد مردم بالاتر رود، میزان کنترل اجتماعی درونی افزایش می‌یابد و از کنترل بیرونی پلیس کاسته می‌شود. این امر پلیس را به عنوان بخشی از مردم معرفی می‌کند. در این حالت با افزایش میزان اعتماد، سرعت و بهبود عملکرد را در نزد پلیس برای مهار جرایم در پی خواهد داشت و نتیجه چنین امری افزایش امنیت اجتماعی است.

مدل مفهومی پژوهش

مدل مفهومی این پژوهش، حاصل تلفیقی از نظریه‌های سرمایه اجتماعی با محوریت نظریه‌های صاحب‌نظرانی چون کلمن، بوردیو، پاتنام است که در این الگو تلاش شده تا سرمایه اجتماعی پلیس با مؤلفه‌هایی چون اعتماد، مشارکت در فعالیت‌های پلیس و آگاهی از فعالیت‌های پلیس نشان داده می‌شود.

فرضیه‌های پژوهش

- به نظر می‌رسد بین سرمایه اجتماعی پلیس و امنیت اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد.
- به نظر می‌رسد بین میزان اعتماد مردم به پلیس و امنیت اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد.
- به نظر می‌رسد بین مشارکت مردم در فعالیت‌های پلیس و امنیت اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد.
- به نظر می‌رسد بین میزان آگاهی مردم از فعالیت‌های پلیس و امنیت اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد.
- به نظر می‌رسد بین جنسیت و امنیت اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد.
- به نظر می‌رسد بین وضعیت تأهل و امنیت اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد.

- به نظر می‌رسد بین پایگاه اقتصادی-اجتماعی و امنیت اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر که از نوع پژوهش‌های کمی است، یک پژوهش مقطعی، تبیینی، از نوع پیمایشی و کاربردی می‌باشد. جامعه آماری این پژوهش، کلیه افراد 15 سال به بالای ساکن شهر بندرعباس می‌باشد. که از میان آن‌ها، یک نمونه 250 نفری انتخاب شدند. به منظور تعیین افراد نمونه مورد نظر، از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای استفاده شد. در این پژوهش، به منظور جمع‌آوری اطلاعات از پرسشنامه استفاده شده و با نرم افزار آماری اس پی اس اس¹ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. به منظور اطمینان یافتن از این که آیا ابزار پرسشنامه، همان چیزی را می‌سنجد که مورد انتظار است، سؤال‌های طراحی شده را اساتید مورد بررسی قرار دادند و اشکال‌های آن رفع گردید. در واقع این بدان معناست که، به منظور اعتبار بخشی به پرسشنامه از «اعتبار صوری» استفاده شده است. به منظور سنجش پایایی سؤال‌های پرسشنامه از روش آلفای کرونباخ استفاده شد. نتایج گویای آن بود که ضریب آلفای کرونباخ برای متغیر وابسته امنیت اجتماعی 0/79، برای ابعاد مختلف متغیر سرمایه اجتماعی پلیس که شامل اعتماد 0/76، مشارکت 0/85، آگاهی 0/82 بوده است. با توجه به این که آماره آلفای کرونباخ، شاخص پایایی کل مقیاس است و مقدار آن باید حداقل 0/70 باشد، بنابراین، با توجه به مقادیر محاسبه شده آلفای کرونباخ، گویه‌ها از قابلیت اعتماد لازم برخوردار بوده و در پرسشنامه نهایی از این سئوالات استفاده گردید. متغیر وابسته این پژوهش امنیت اجتماعی می‌باشد. در این پژوهش، متغیر امنیت اجتماعی در قالب تعدادی سؤال و به صورت طیف لیکرت سنجیده شد. پاسخ‌ها به صورت خیلی زیاد، زیاد، متوسط، کم و خیلی کم مشخص و با توجه به مفهوم سؤال‌ها کدگذاری شدند. متغیر مستقل در این پژوهش سرمایه اجتماعی پلیس است که سه شاخص برای سنجش سرمایه اجتماعی پلیس در نظر گرفته شده است. این سه شاخص عبارتند از:

اعتماد مردم به پلیس، مشارکت مردم در فعالیتهای پلیس، آگاهی مردم از فعالیتهای پلیس که به صورت طیف لیکرت سنجیده شده است.

یافته‌های پژوهش

یافته‌های توصیفی

در این قسمت به نتایج به دست آمده از پژوهش در دو بخش توصیفی و استنباطی پرداخته می‌شود. ابتدا به توصیف خصوصیات نمونه مورد مطالعه اشاره می‌شود و سپس تحلیل داده‌ها و آزمون فرضیه‌ها بیان می‌شود. یافته‌ها نشان می‌دهد که از کل پاسخگویان 57/6 درصد زن و 42/4 درصد مرد، 50/8 درصد مجرد و 49/2 درصد متأهل بوده‌اند. 50 درصد از پاسخگویان شاغل، 11/6 درصد خانه‌دار، 38/4 درصد بیکار بوده‌اند. از نظر پایگاه اجتماعی- اقتصادی 3/2 درصد از پاسخگویان در سطح پایین، 68/4 درصد در سطح متوسط و 28/4 درصد در سطح بالا قرار داشتند.

جدول 1- توزیع فراوانی و درصد پاسخگویان بر حسب متغیرهای پژوهش

متغیرها	تعداد	درصد	متغیرها	تعداد	درصد
جنسیت	زن	144	مجرد	127	50/8
	مرد	106	متأهل	123	49/2
وضعیت اشتغال	شاغل	125	پایین	8	3/2
	خانه دار	29	متوسط	171	68/4
	بیکار	96	بالا	71	28/4
	جمع کل پاسخگویان	250	جمع کل پاسخگویان	250	100/0

برای سنجش میزان سرمایه اجتماعی پلیس از سه شاخص استفاده کرده‌ایم که عبارتند از: میزان اعتماد مردم به پلیس، میزان آگاهی مردم از فعالیتهای پلیس، میزان مشارکت مردم با پلیس. میانگین سرمایه کل اجتماعی پلیس 52/40 درصد بوده که نشان‌دهنده میزان متوسط سرمایه اجتماعی پلیس می‌باشد. قابل ذکر است که میانگین بین 22-39 نشانگر پایین بودن نمره جامعه آماری، میانگین بین 40-64 نشانگر نمره متوسط و 65 به بالا بیانگر میزان بالای سرمایه اجتماعی است.

یافته‌های استنباطی

فرضیه 1- بین سرمایه اجتماعی پلیس و امنیت اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد.

جدول شماره 2 نتایج تحلیل رگرسیون را برای آزمون رابطه میان سرمایه اجتماعی پلیس و امنیت اجتماعی نشان می‌دهد. یافته‌ها نشان می‌دهد که سرمایه اجتماعی پلیس همبستگی بالایی با امنیت اجتماعی دارد (0/336) و متغیر سرمایه اجتماعی پلیس 11/3 درصد از متغیر وابسته را در نمونه تبیین می‌کند. مثبت بودن ضریب بتا نشان‌دهنده همبستگی مستقیم دو متغیر است. بدین معنی هر قدر سرمایه اجتماعی پلیس در جامعه افزایش یابد، میزان امنیت اجتماعی نیز افزایش خواهد یافت. مقدار $F = 31/64$ در سطح معنی‌داری (0/000) نشان‌دهنده رابطه معنی‌دار میان سرمایه اجتماعی پلیس و امنیت اجتماعی می‌باشد.

جدول 2- نتایج تحلیل رگرسیون برای آزمون رابطه میان سرمایه اجتماعی پلیس با امنیت اجتماعی

متغیر	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب اشتباه استاندارد	ضرایب غیراستاندارد	ضرایب استاندارد	آزمون تی	F	سطح معنی‌داری
سرمایه اجتماعی پلیس	0/336	0/113	0/110	3/37	0/099	5/62	31/64	0/000

فرضیه 2- بین میزان اعتماد مردم به پلیس و امنیت اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد.

چنان چه در جدول شماره 3 مشاهده می‌شود، با توجه به سطح معناداری به دست آمده (0/016) رابطه معناداری میان اعتماد مردم به پلیس و امنیت اجتماعی وجود دارد. رابطه این دو متغیر نیز مثبت می‌باشد. بدین معنی که هر قدر که افراد به پلیس اعتماد بیشتری داشته باشند، احساس امنیت اجتماعی آنها نیز بیشتر می‌شود.

جدول 3- نتایج تحلیل رگرسیون برای آزمون رابطه میان اعتماد مردم به پلیس با امنیت اجتماعی

متغیر	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب اشتباه استاندارد	ضرایب غیراستاندارد	ضرایب استاندارد	آزمون تی	F	سطح معنی‌داری
اعتماد مردم به پلیس	0/152	0/023	0/019	3/54	0/134	2/42	5/90	0/016

فرضیه 3- بین مشارکت مردم در فعالیتهای پلیس و امنیت اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد.

جدول شماره 4 رابطه میان مشارکت مردم در فعالیتهای پلیس و امنیت اجتماعی را بر اساس ضریب همبستگی نشان می‌دهد. چنان چه در این جدول مشاهده می‌شود، با توجه به سطح معناداری به دست آمده (0/000)، فرضیه ما مبنی بر وجود رابطه معنادار میان مشارکت با پلیس و امنیت اجتماعی تأیید می‌شود. بدین معنی که هر قدر در جامعه مشارکت مردم در فعالیتهای پلیس افزایش یابد و ارتباط بیشتری با پلیس داشته باشند، احساس مثبتی نسبت به پلیس داشته، بنابراین احساس امنیت اجتماعی بالاتری خواهند داشت.

جدول 4- نتایج تحلیل رگرسیون برای آزمون رابطه میان مشارکت مردم در فعالیتهای پلیس با امنیت اجتماعی

متغیر	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین استاندارد	اشتباه استاندارد غیراستاندارد	ضرایب استاندارد	ضرایب استاندارد	آزمون تی	F	سطح معنی داری
مشارکت در فعالیتهای پلیس	0/355	0/126	0/123	3/35	0/240	0/355	5/98	35/80	0/000

فرضیه 4- بین میزان آگاهی مردم از فعالیتهای پلیس و امنیت اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد.

جدول شماره 5 نشان‌دهنده رابطه میان آگاهی از فعالیتهای پلیس و امنیت اجتماعی است. با توجه به سطح معناداری به دست آمده (0/000)، این فرضیه مبنی بر رابطه معنادار میان آگاهی از فعالیتهای پلیس و امنیت اجتماعی تأیید می‌شود. بدین معنی که هر چقدر که در جامعه افراد آگاهی بیشتری نسبت به فعالیتهای پلیس داشته باشند، احساس امنیت اجتماعی بیشتری خواهند داشت.

جدول 5- نتایج تحلیل رگرسیون برای آزمون رابطه میان آگاهی مردم از فعالیتهای پلیس با امنیت اجتماعی

متغیر	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین استاندارد	اشتباه استاندارد غیراستاندارد	ضرایب استاندارد	ضرایب استاندارد	آزمون تی	F	سطح معنی داری
آگاهی از فعالیتهای پلیس	0/367	0/135	0/131	3/33	0/307	0/367	6/21	38/57	0/000

فرضیه 5- بین جنسیت و امنیت اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد.

همان‌گونه که در جدول شماره 6 مشاهده می‌شود، برای دریافت تفاوت معناداری بین میانگین نمرات زنان و مردان از آزمون تی مستقل استفاده کرده‌ایم. مقدار $t = 2/248$ با سطح معناداری (0/000) گویای آن است که تفاوتی معنادار بین میانگین‌های مشاهده شده وجود دارد و فرضیه ما در سطح بیش از 0/99 درصد اطمینان قابل تأیید است.

جدول 6- آزمون تفاوت میانگین امنیت اجتماعی پاسخگویان بر حسب جنس آنها

جنس	فراوانی	میانگین	انحراف معیار	اشتباه استاندارد	آزمون تی	سطح معنی‌داری
زن	144	15/36	2/63	0/219	2/248	0/025
مرد	106	14/34	4/49	0/436		

فرضیه 6- بین وضعیت تأهل و امنیت اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد.

جدول شماره 7 رابطه میان وضعیت تأهل و امنیت اجتماعی پاسخگویان را بر اساس آزمون تفاوت میانگین نشان می‌دهد. در مجموع با توجه به سطح معناداری به دست آمده (0/000) این فرضیه مبنی بر وجود تفاوت معنی‌دار میان امنیت اجتماعی و وضعیت تأهل تأیید می‌شود.

جدول 7- آزمون تفاوت میانگین امنیت اجتماعی پاسخگویان بر حسب وضعیت تأهل

وضعیت تأهل	فراوانی	میانگین	انحراف معیار	اشتباه استاندارد	آزمون تی	سطح معنی‌داری
مجرد	127	15/94	3/77	0/335	4/730	0/000
متأهل	123	13/89	3/02	0/272		

فرضیه 7- بین پایگاه اقتصادی-اجتماعی و امنیت اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد.

جدول شماره 8 رابطه میان پایگاه اقتصادی-اجتماعی پاسخگویان و امنیت اجتماعی را به روش تحلیل واریانس یکطرفه نشان می‌دهد. با توجه به مقدار F و سطح معناداری به دست آمده (0/000) می‌توان نتیجه گرفت که میان پایگاه اقتصادی-اجتماعی پاسخگویان و امنیت اجتماعی آنها رابطه معناداری وجود دارد.

جدول 8- آزمون تفاوت پایگاه اقتصادی - اجتماعی پاسخگویان بر حسب وضعیت تأهل

سطح معنی داری	آزمون F	مجدور میانگین	مجموع مربعات	اشتباه استاندارد	انحراف معیار	میانگین	فراوانی	پایگاه اقتصادی - اجتماعی
0/000	13/416	155/559	311/117	0/000	0/000	16/00	8	پایین
				0/280	3/66	14/18	171	متوسط
				0/342	2/88	16/63	71	بالا
				0/225	3/57	14/93	250	کل

جدول شماره 9 معادله رگرسیون چند متغیره رابطه میان ابعاد سرمایه اجتماعی پلیس با امنیت اجتماعی می‌باشد. نتایج به دست آمده حاکی از این می‌باشد که ابعاد سه گانه سرمایه اجتماعی پلیس 43/1 درصد با متغیر امنیت اجتماعی همبستگی دارد و 18/6 درصد از واریانس امنیت اجتماعی را تبیین می‌نماید که این ضریب جهت تعمیم به کل جامعه مورد مطالعه، 17/6 درصد می‌باشد. همان گونه که مشاهده می‌شود، پس از وارد شدن سه بُعد سرمایه اجتماعی پلیس، به ترتیب بُعد آگاهی از فعالیت‌های پلیس، مشارکت در فعالیت‌های پلیس، اعتماد مردم به پلیس توانسته‌اند 18/6 درصد از واریانس متغیر وابسته را تبیین نمایند. مقادیر F و سطح معناداری موجود در جدول نشانگر این است که روابط میان ابعاد سرمایه اجتماعی پلیس با امنیت اجتماعی در سطح بیش از 99 درصد معنادار است و فرضیه تأیید می‌گردد. همچنین یافته‌های موجود در جدول حاکی از آن است که بین تمام ابعاد سرمایه اجتماعی پلیس جز بُعد اعتماد با امنیت اجتماعی، همبستگی مستقیم، مثبت و معنادار وجود دارد.

جدول 9- عناصر اصلی تحلیل چند متغیره برای پیش بینی متغیر وابسته به روش مرحله به مرحله

نام متغیر	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین استاندارد	اشتباه استاندارد
آگاهی از فعالیت‌های پلیس	0/367	0/135	0/131	3/33
مشارکت در فعالیت‌های پلیس	0/391	0/153	0/146	3/30
اعتماد مردم به پلیس	0/431	0/186	0/176	3/25

جدول 10- ضرایب متغیرهای معادله پیش‌بینی میزان امنیت اجتماعی در مرحله سوم

نام متغیر	ضرایب غیراستاندارد	ضرایب استاندارد	آزمون تی	F	سطح معنی داری
آگاهی از فعالیت‌های پلیس	0/307	0/367	6/211	38/577	0/000
مشارکت در فعالیت‌های پلیس	0/129	0/192	2/326	22/338	0/000
اعتماد مردم به پلیس	-0/226	-0/258	3/450	18/693	0/000

$$\text{مقدار ثابت}^1 = 7/712$$

بنابراین شکل نهایی معادله با استخراج ضرایب خام (ضرایب غیراستاندارد) به صورت زیر می‌باشد:

$$Y_1 = 7/712 + (0/307) + (-0/226) + \text{مشارکت در فعالیت‌های پلیس } (0/129) + \text{آگاهی از فعالیت‌های پلیس}$$

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش به منظور تبیین رابطه بین سرمایه اجتماعی پلیس و امنیت اجتماعی در شهر بندرعباس انجام گرفت. برای طراحی مدل پژوهش و فرضیات، از نظریات مختلفی استفاده به عمل آمد و هدف پژوهش آزمون این فرضیات بود. همچنین از روش پیمایشی و تکنیک پرسشنامه برای جمع‌آوری داده‌ها بهره گرفته شد. داده‌های گردآوری شده از نظر آماری برای آزمون فرضیه‌ها، با استفاده از نرم‌افزار اس پی اس مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. جامعه آماری، کلیه افراد بالای 15 سال ساکن در شهر بندرعباس را در بر می‌گرفت که از میان آنها یک نمونه 250 نفری به صورت نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شدند. به طور کلی، خلاصه‌ای از یافته‌ها را می‌توان به شرح زیر ارائه نمود:

یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که سرمایه اجتماعی پلیس کمی بالاتر از متوسط و میزان احساس امنیت اجتماعی شهروندان نیز در سطح متوسط است.

نتایج تحلیلی نشان می‌دهد که رابطه معنی‌داری بین سرمایه اجتماعی پلیس و امنیت اجتماعی وجود دارد. همچنین با توجه به این که مقدار ضریب همبستگی دارای

علامت مثبت است، پس رابطه مستقیم است به این صورت که با افزایش سرمایه اجتماعی پلیس، احساس امنیت اجتماعی نیز افزایش می‌یابد.

در خصوص میزان اعتماد مردم به پلیس، پژوهش نشان می‌دهد که رابطه معناداری بین میزان اعتماد مردم به پلیس و امنیت اجتماعی وجود دارد و این رابطه مستقیم است به این صورت که با افزایش اعتماد مردم به پلیس، امنیت اجتماعی نیز افزایش پیدا می‌کند. با توجه به نتایج به دست آمده پیشنهاد می‌شود به منظور افزایش اعتماد به سازمان پلیس، اقداماتی در جهت جذب نیروهای متخصص، تحقق نظام مشارکت، نهادینه‌سازی احترام به مردم و تکریم ارباب رجوع، حرفه‌ای بودن تصمیم‌گیری‌ها و اقدامات سازمان پلیس صورت گیرد.

در رابطه با مشارکت در فعالیتهای پلیس، نتایج پژوهش نشان می‌دهد که رابطه معناداری بین مشارکت با پلیس و امنیت اجتماعی وجود دارد و این رابطه مستقیم است به این صورت که با افزایش مشارکت مردم در فعالیتهای پلیس، احساس امنیت اجتماعی نیز افزایش می‌یابد. در این زمینه پیشنهاد می‌شود برای استفاده از مشارکت حداکثری مردم در تأمین نظم و امنیت اجتماعی، می‌بایست راهکارهای نهادینه کردن رویکرد جامعه‌محوری پلیس، مورد شناسایی قرار گرفته و در قالب یک استراتژی درازمدت و برنامه راهبردی به مرحله اجرا گذاشته شوند. همچنین جهت بهبود سطح مشارکت مردم با پلیس پیشنهاد می‌شود از نهادهای آموزشی مانند مدارس و دانشگاه‌ها در جهت ترویج زمینه‌های ارتقای سطح مشارکت مردم با پلیس، تعامل با نخبگان و متخصصان رشته‌های مختلف مانند جامعه‌شناسی، روان‌شناسی و... استفاده شود.

نتایج حاصل از آگاهی مردم از فعالیتهای پلیس نشان می‌دهد که رابطه معناداری بین آگاهی مردم از فعالیتهای پلیس و امنیت اجتماعی وجود دارد و فرضیه تأیید می‌شود. به این صورت که با افزایش آگاهی از فعالیتهای پلیس احساس امنیت اجتماعی نیز افزایش می‌یابد. با توجه به یافته‌های این پژوهش پیشنهاد می‌شود جهت افزایش سطح آگاهی مردم، از طریق توسعه آموزش‌های همگانی و مستمر نسبت به ساختار، مأموریت‌ها و وظایف پلیس در سطوح و ابعاد گوناگون اقداماتی صورت پذیرد.

نتایج تحلیل رگرسیون چند متغیره نشان داد که وقتی ابعاد سه گانه سرمایه اجتماعی پلیس وارد معادله رگرسیون شدند، به ترتیب بعد آگاهی از فعالیت‌های پلیس، مشارکت در فعالیت‌های پلیس، اعتماد به پلیس توانستند 18/6 درصد از واریانس امنیت اجتماعی را تبیین نمایند. نتایج معادله، حکایت از وجود رابطه بین ابعاد سرمایه اجتماعی پلیس و امنیت اجتماعی دارد. یعنی هر چه میزان سرمایه اجتماعی پلیس در ابعاد سه گانه افزایش پیدا کند احساس امنیت اجتماعی نیز افزایش پیدا می‌کند. در این مطالعه ابعاد اعتماد به پلیس و مشارکت در فعالیت‌های پلیس، بیشترین میزان همبستگی را با احساس امنیت اجتماعی نشان داده‌اند.

- بورديو، پير (1384). شكل‌هاى سرمايه، سرمايه اجتماعى؛ اعتماد، دموكراسى و توسعه. ترجمه افشين خاكباز و حسن پويان، تهران: انتشارات شيراز.
- بيات، بهرام (1389). تبیین رابطه بين سرمايه اجتماعى پليس و امنيت عمومى (میزان بروز جرائم). فصلنامه دانش انتظامى، سال دوازدهم، شماره دوم، صص 51-86.
- پاتنام، روبرت (1380). دموكراسى و سنت‌هاى مدنى. ترجمه محمد تقى دلفروز، تهران: انتشارات روزنامه سلام.
- تقى‌لو، فرامرز (1385). رابطه بين سرمايه اجتماعى و امنيت اجتماعى. فصلنامه مطالعات راهبردى، شماره 32، پژوهشكده مطالعات راهبردى.
- حبيبزاده، اصحاب و عباس سلطانى (1395). بررسى عوامل مؤثر بر سرمايه اجتماعى پليس. فصلنامه انتظام اجتماعى، سال هشتم، شماره چهارم، صص 191-210.
- ستوده، هدايت‌الله (1382). آسيب‌شناسى اجتماعى (جامعه‌شناسى انحرافات). تهران: انتشارات آواى نور، چاپ دهم.
- شارع پور، محمود (1384). جامعه‌شناسى آموزش و پرورش. تهران: سازمان مطالعه و تدوين كتب علوم انسانى دانشگاه‌ها، انتشارات سمت.
- صالحى، سيدرضا (1385). امنيت اجتماعى: ویژگی‌ها، پیامدها و مقوم‌ها. فصلنامه امنيت عمومى، سال اول، شماره 1، صص 55-35.
- غفارى، غلامرضا (1390). سرمايه اجتماعى و امنيت انتظامى. تهران: انتشارات جامعه شناسان.
- فيلد، جان (1386). سرمايه اجتماعى. ترجمه غلامرضا غفارى و حسين رمضانى، تهران: انتشارات كوير.
- كلمن، جيمز (1377). بنيادهای نظريه اجتماعى. ترجمه منوچهر صبورى، تهران: نشر نى.
- مجرد كاهانى، مسعود و زهره‌نژاد اكبرى (1392). بررسى رابطه سرمايه اجتماعى پليس و امنيت اجتماعى (مطالعه موردى: منطقه مشتاق شهر كرمان). فصلنامه علمى تخصصى دانش انتظامى، سال چهارم، شماره 5، صص 78-95.
- محسنى تبريزى، عليرضا (1383). ونداليسم. تهران: انتشارات آن.
- مشكاني، محمدرضا و مشكاني، زهراالسادات (1381). سنجش تأثير عوامل درونى و بيرونى خانواده بر بزهكارى نوجوانان. مجله انجمن جامعه‌شناسى، دوره 4، شماره 2.

- نویدنیا، منیژه (1382). درآمدی بر امنیت اجتماعی. فصلنامه مطالعات راهبردی، شماره اول.
- Buzan,B.,Wearver,O (1998). Libralism and Security:the contradictions of the liberal leviathan. Copenhagen peace research institute (COPRI) Working papers.
- Karner,T.X (2004). Social Capital in Encyclopedia of Sociology , Second Edition.
- King,P.,Waldegrave,CH(2002). Social Capital,Social networks and access,Employment,Invetingating constraints on labour market participation in new Zealand
- Krisotakis,G &Gamarnikow,E(2004). What is social capital and how does it relate to health?international journal of nursing studies, vol.41.pp:43-50.
- ONeill,J(2002). The Trust Fund,the Surplus, and the real Social Security problem. Cato Institute Social Security paper No,26.April 9.
- Putnam,R(1995). Demcracy in America at century end.New York.Cambridge University Press.

پروشکاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی